

ΠΡΕΠΟΔΟΒΝΗ ΝΑΥΚΡΑΤΙЈΕ¹

ОКРУЖНА ПОСЛАНИЦА О УПОКОЈЕЊУ ΠΡΕΠΟΔΟΒΝΟΓ ΤΕΟΔΟΡΑ СТУДИΤΑ^{2*}

ΟΣΙΟΣ ΝΑΥΚΡΑΤΙΟΣ

ENCYCLICA DE OBITU S. THEODORI STUDITAE

Ἔως μὲν τοῦ παρόντος, ἀδελφοί μου τιμιώτατοι καὶ Πατέρες ἀνεβαλλόμεν τὸ ταπεινὸν ἡμέραν ἐξ ἡμέρας διεξερχόμενος, καὶ κατ' ἐμαυτὸν κατέχω τὸ λυπηρὸν. Καὶ δὴ τοῦτο πέπραχα διὰ πολλὰ ἃ οἶμαι οὐδὲ τὴν τιμιότητα ὑμῶν ἀγνοεῖν· καὶ γε πρὸ τῶν ἄλλων, μὴ φέρων ἄγγελος ὑμῖν θλιπτικῆς ἐπιφαρᾶς γενέσθαι λέγω δὴ, τῆς κοιμήσεως τοῦ μακαρίου καὶ αἰοιδίμου Πατρὸς ἡμῶν. Ἐπεὶ δὲ, ὡς ὄρω, οὐ μόνον τὰ ἐνταῦθα, ἀλλὰ καὶ τὰ πόρῳ δεδόνηται τῷ παραδόξῳ τοῦ ἀκούσματος· ὡς καὶ τοῖς πλείοσι δύσπειστον γενέσθαι, εἰ ἄρα γε μετέστη τῶν ἐνθένδε ὁ τοῦ Κυρίου θεράπων· οὐκ οἶμαι δὲ μὴ καὶ πρὸς ὑμᾶς καταλαβεῖν τὸ παρ' ἡμῶν αἰδοῖ ὑποσιωπώμενον· ἀναγκαίως ἐπὶ τὸ

Све до садашњег времена, најдража моја браћо и оци, оставио сам по страни смирено писање, проводећи дан за даном и пригушивао сам у себи тугу. Ово сам чинио из више разлога, о којима, како мислим, ваша часност зна. Пре свега зато што је за мене било незамисливо да вам се јави као весник тужног догађаја: говорим о уснућу (κοιμήσεως) блаженог приснопамјатног нашег оца. Колико видим, не само овдашњи, него још више удаљени крајеви узнемирени су небивалом вешћу, за многе је то било невероватно, да се он, служитељ Господњи представио

* Изворник: *Τοῖς διὰ Κύριον δεδιωγμένοις, καὶ πανταχοῦ διεσπαρμένοις πνευματικοῖς ἀδελφοῖς καὶ Πατράσι, Ναυκράτιος ἀμαρτωλὸς εὐχεται*, PG 99, 1825–1849.

γράμμα ἤλθον, ἄρτι ὑμῖν ἐναργέστερον, καὶ μὴ βουλόμενος, ἀναγγέλλων, τὸ παρ' ἐτέρων προακουσθέν· καὶ τοῦτο οὐκ ἀποτινῶς οὐδ' ἀδακρυτί. Τίς γὰρ εἰ καὶ λιθίνην ἔχει τὴν καρδίαν, οὐκ ἀποστάξειε δάκρυον θερμὸν, τὴν κοινὴν ζημίαν τῆς τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίας ἀναλογιζόμενος; ὅποιαν δὲ ἀδαμαντίνην ψυχὴν κεκτημένος, εἰ καὶ μὴ παντελῶς ἔξω τῶν ὄρων γεγωνῶς, ὅς οὐ πληγήσεται τῷ ἀπροσδοκῆτῳ τῆς ἀκοῆς, καὶ τὰ τῆς φύσεως ὀράσειεν; Ἀλλὰ φεῦ τῆς ἐμῆς τάλαιπωρίας! εἰς οἶον τετήρημαι ὁ δύστηνος καιρὸν; καὶ ὅποιον ἀκέκεϊτό μου τῇ μοχθηρᾷ ζωῇ, θάνατον ἀναγγεῖλαι τοῦ μὴ ἐαυτῷ ἀζηκότος, ἀλλὰ Χριστῷ; Καὶ ὄντως ἀληθῶς κεκοίμηται ὁ κοινὸς Πατὴρ ἡμῶν, ὁ πολλὰ ἴμας καὶ φιλῶν, καὶ στέργων, ὡς τέκνα ἀληθινά· ὡς ἐργάτας τοῦ ἀμπελῶνος Κυρίου· ὡς υἱοὺς ὑπακοῆς· ὡς στρατιώτας Χριστοῦ· ὡς ὁμολογητὰς ἀψευδεῖς; ὡς συγκεκοπιακότας αὐτῷ, καὶ συνηθηγκότας ἐν πολλοῖς καὶ ἐν πάσι.

Κεκοίμηται ὁ κοινὸς Πατὴρ ἡμῶν, ὁ τοῦ Χριστοῦ ἀληθῶς, καὶ μαθητῆς, καὶ μιμητῆς· τὸ σκεῦος τῆς ἐκλογῆς· τὸ στομα τῆς Ἐκκλησίας· τὸ κλέος τῶν ἱερέων· τὸ τῆς πίστεως ἔρεισμα· ὁ τῶν μοναζόντων κανὼν· ὁ εὐαγγελικὸς ποιμὴν· ἡ ἀποστολικὴ καρδία· τῶν ὁμολογητῶν ὁ ἐξαίρετος· ὁ προαιρετικὸς μάρτυς· ὁ τῆς ὀρθοδοξίας ἥλιος· ὁ οἰκουμενικὸς διδάσκαλος. Καὶ ὦ τοῦ ἀκούσματος! κεκοίμηται ὁ κοινὸς Πατὴρ ἡμῶν ὁ μεγαλοφρονότατος τῆς ἀληθείας κηρῦξ· ὁ ἀένναος τῆς διδασκαλίας βρυτήρ· ὁ μυριόνους τῇ θεοσκοπῳ κυβερνήσει· ὁ θαυμαστός βουλευφόρος· ὁ πιστὸς οἰκονόμος τῶν

од овдашњег, и не мислим да и до вас није стигло то о чему сам ја ћутао по побожном стиђу. Зато сам по неопходности приступио овом писму, обавештавајући вас, и против своје воље, као очевидац о томе што сте ви раније чули од других. И све то не без жалости и не без суза. Ко може, чак ако има и камено срце, а да не пролије горку сузу, помисливши о општем губитку Цркве Божије? Ко, ако има и адамантску (– врста камена) душу, не би био поражен неочекиваном вешћу, и не ода, што је својствено природи, да је он коначно изашао из њене области?

Упокојио се заједнички отац, заиста Христов ученик и подражавалац, избрани сасуд, уста Цркве, слава свештеника, тврђава Цркве, правило монаха, јеванђелски пастир, апостолско срце, избрани исповедник, добровољни мученик, сунце Православља (ὁ τῆς ὀρθοδοξίας ἥλιος), васељенски учитељ. И, о слушања! Упокојио се наш заједнички отац велегласни проповедник Истине. Вечни учитељ руковођења. Дивни светлоносац, верни домостроитељ Божијих тајни, грађанин небеског Јерусалима. Очишћени ум, златовидна душа, извор догмата, благовучна лира Духа, обиталиште блажене и беспочет-

τοῦ Θεοῦ μυστηρίων· ὁ τῆς ἐπουρανίου Ἰερουσαλήμ πολίτης· ὁ κεκαθαρμένος νοῦς· ἡ χρυσείδης ψυχὴ· ἡ εὐχος τοῦ Πνεύματος λύρα· τὸ ἐνδιαίτημα τῆς μακαρίας καὶ ἀρχικῆς Τριάδος. Καί γε αὐθις ἀρῶ, οὐ παρακλήσεως ἔνεκα· τίς γὰρ ἄν καὶ λόγος ἐξευρεθεῖ τῶσάυτης συμφορᾶς ἰατρὸς; ἀλλὰ τὴν περιοδυνίαν τῆς ταπεινῆς ἡμῶν καρδίας, ἐκ τῆς φωνῆς ταύτης ὑμῖν διασημαίνοντες· κεκοίμηται ὁ κοινὸς Πατὴρ ἡμῶν, ὁ ἐπίγγελος ἄγγελος καὶ οὐράνιος ἄνθρωπος· ὁ τῆς παρθενίας ναὸς καθαρῶτατος· ὁ πολλοστός καὶ πολυειδὴς τῇ ποικλοστροφῶ σοφία τοῦ Πνεύματος· ὁ ἐπιτεταμένος στοχαστὴς ὁ γνήσιος Χριστοῦ ὑπηρέτης· ὁ καλλιβλέφαρος ὀφθαλμὸς τοῦ Χριστοῦ σώματος· ὁ τῆς ὑπομονῆς ἀθλητῆς Εἰκονομαχικῆς αἰρέσεως νικητῆς· τὸ τῆς δικαιοσύνης ὄπλον· ἡ τῆς ἐλεημοσύνης κρήνη, ὁ ἀκριβὴς τοῦ Κυρίου νομοφύλαξ· τὸ θησαυροφυλάκιον τῶν ἀρετῶν· ὁ τὸν λόγον ἠδὺς, καὶ τὴν προσηγορίαν εὐπρόσιτος. Καὶ τίς ἰκανὸς λογογραφεῖν, ὅπως αὐτῶ καὶ ἡλικίας προσηγορίας παρέσχε ἡ θεία χάρις ταῖς ἐνεργείαις τοῦ τοῖς πᾶσι πάντα ἀποστολικῇ διαθέσει γενομένου; ὧ ἀειπόθητοι, τί τὸ περὶ ἡμᾶς τοὺς ταπεινοὺς τοῦτο μυστήριον; Καὶ τίς ἡ τοῦ Θεοῦ σοφία ἀρρήτος; νῦν ἐδεόμην τῶν Ἱερεμίου θρήνων, καὶ εἰ δὴ τις ἄλλος τῶν μακαρίων ἀνδρῶν συμφορᾶς μέγεθος ἀπωδύρατο. Πέπτωκε ἀνὴρ τῶ ὄντι στύλος καὶ ἐδραῖωμα τῆς Ἐκκλησίας· μᾶλλον δὲ, αὐτὸς μὲν πρὸς τὴν μακαρίαν ζωὴν ἀρθεῖς, ἀφ' ἡμῶν οἴχεται δέος δὲ, μὴ τῶ ἐρείσματι τούτῳ ὑπεξαίρεθέντι,

не Тројице. И опет то кажем, не утехе ради. Која би се реч показала као лек у овој невољи? Али, овим гласом ми желимо да означимо тугу нашег смиреног срца. Почивај заједнички оче наш, земаљски анђелу и небески човече (ὁ ἐπίγγελος ἄγγελος καὶ οὐράνιος ἄνθρωπος), најчистији девичански храм, многообразни и многовидни и многоразлична премудрости Духа, најревностији исправитељу, возљубљени служитељу Христов, прекрасно око Тела Христовог (ὀφθαλμὸς τοῦ Χριστοῦ σώματος), подвижник трпљења и победник иконоборачке јереси (εἰκονομαχικῆς αἰρέσεως νικητῆς), оружје праведности, цвет милосрђа, ревности чувар закона Господњих, ризница врлина, речју сладостан и благодоступан. И ко може речима описати какве и колике дарове му је подарила Божанска благодат, ономе који је апостолском љубављу, по свом труду, себе учинио да буде свима све. О вечно возљубљени! Каква је ово за нас смирене тајна? И каква неисказана мудрост Божија? Има потребу за Јеремијиним плачем и када би неко од других блажених мужева оплакао велику невољу. Пао је човек, заиста стуб и тврђава Цркве. Недавно је узет у блажени живот, и узнео се од нас. Али постоји

τινές συγκαταπέσωσι, καὶ τὰ τούτων σαθρὰ διελεγχθῶσι. Κέκλεισται στόμα, Μελετῶν ἐν νόμῳ Κυρίου ἡμέρας καὶ νυκτός· παρῴρησίας τε αὐτῆς δικαίας, τοὺς λόγους ἐπ’ οἰκοδομῆς πίστεως βρύον. Οἴχεται φρενὸς βουλεύματα τῆς ὄντως ἐν Θεῷ κινουμένης. Μέμυκεν ὀφθαλμὸς βλέπων ὀρθὰ, καὶ διακρίνων τὸ κρεῖττον ἀπὸ τοῦ χειρόνος κάλλιστα. Πέπανται χεῖλη φυλάσσοντα γνῶσιν, καὶ νόμον θεῖον ἐκζητούμενα, ὡς ἀγγέλου Κυρίου παντοκράτορος. Δέδεται γλῶσσα χρυσορῶντων, θείων δογμάτων ἐξηγνῆς· Εἶρκεται χεὶρ ὠραιογράφος, ἐπιστολαῖς τὸν κόσμον καταπλουτίσασα, καὶ πολλοὺς εἰς ἐπιγνωσὴν ἀληθείας ἐπαναστρέψασα. Ἔστησαν πόδες ὠραῖοι παννυγίως στάσει διηρηκότες, καὶ πολλοὶς εὐαγγελισάμενοι εἰρήνην, καὶ τὰ ἀγαθὰ. Ἠρέμησε νοῦς διορατικώτατος, τὰ τοῦ Πνεύματος βάθη διερευνησας, καὶ τὰ πόρρωθεν προβλέψας, καὶ προἰδὼν ἄριστα. Κέκρπται ὑπὸ γῆν σῶμα ἀσκητικοῖς πόνοις ἐγγυμνασθέν, καὶ πολλαῖς ἐξορίαῖς, καὶ φυλακαῖς, πληγαῖς τε καὶ ἀπαγωγαῖς ἐξαρκέσαν. Τοιοῦτος γὰρ ὦ μακαριώτατοι, ὁ ἡμέτερος Πατήρ· ταυτὸν εἰπεῖν, πολλῶν Πατῆρ καὶ διδάσκαλος· ὁ δεῦτερος Ἀβραάμ, οὗ ἢ παρὰ Θεοῦ εὐλογία ἐξαίρετος, καὶ οὗ τὸ σπέρμα ὑπὲρ ἀριθμόν. Ὁ τοῦ Προδρομοῦ μιμητής· ὁ τοῦ Ἰλίου ζηλωτής· τῆς χάριτος Φινεές· ὁ νέος Σαμουὴλ· Ὁ ἐκλελογισμένος ἀπομυριάδων· οὗ τὴν ἀρετὴν ἄδουσι πολλαὶ πόλεις, χῶραι τε καὶ νῆσοι, καὶ οὗ τὸν βίον, καὶ τοὺς ἀγῶνας

опасност да при узнесењу такве заштите неки не би пали и сустигла их трулеж. Затворила су се уста која су поучавала закону Господњем дан и ноћ (Пс. 1, 2) точећи речи за домострој вере : Узети су од нас савети његовог разума, који је заиста Богом покретан. Затворило се око које је гледало право и пре-васходно разликовало добро од зла. Умирила су се уста која су хранила знањем и тражила закон Божији, подобно Анђелу Господа Сведржитеља. Свезан је језик златотекући, тумач божанствених догмата. Спутана је рука која је прекрасно писала богатећи свет посланицама, и многе је обратила к познању истине. Зауоставиле су се пре-красне ноге које су пребивале на свеноћним стајањима, и многим су благовестиле мир и добро. Упокојио се ум који расуђује, истражује дубине Духа и прозира и предвиђа будућност. Сакрило се под земљу тело извежбано аскетским подвизима и многим изгнанствима и измучено тамницама, ударцима и мучењима. Такав је био, о најблаженији, наш отац. Такав је био, треба рећи, отац многих и учитељ, други Авраам, изузетан по Божијем благослову, чије је потомство безбројно. Подражавао је Претечу, ревнитељ Илија, у ревности – Финес, нови Самуила, „изабран од десет хиљада“ (Псп. 5, 10), чију до-

εικότως θρυλλεῖ τὰ πέρατα. Τίς γὰρ οὕτως, ἢ ἀρετὴν ἠγάπησεν, ἢ κακίαν ἐμίσησε; Τίς οὕτως ἐνέκρωσεν, ἀποστολικῶς εἰπεῖν, τὰ μέλη τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἐκάθηρεν ἑαυτὸν, καὶ ναὸν Θεοῦ ζῶντος ἀπειργάσατο; τίς ἐστρατηγήσε, καὶ παρετάξατο πρὸς τοὺς ὑπεναντίους, καὶ προσβαλοῶν εὐστοχῶς κατέβαλε νενικηκῶς ἄριστα; Τίς ὀξύτερος ἐκείνου προοιδέσθαι τὸ μέλλον; Τίς οὕτω σταθηρῶ, καὶ παγίῳ τῆς ψυχῆς ἦθει, ἀστρατῆς τάχιον τοῖς πράγμασιν ἐπέλθειν ἰκανός; Καὶ ποῦ μοι καιρὸς τὰ πλείονα λέγεια, ἃ πᾶσι πρόδηλα, κἂν ἡμεῖς μὴ λέγωμεν, διὰ τὸ τῆς ἐπιστολῆς ἐπερτενὲς παρατρέχοντες;

Οἶμοι! Οἶμοι! ἀδελφοί μου τιμιάτατοι πολλοῖς ἤδη προειλημμένοι πάθεισι καὶ θλίψεσιν, ὑπὲρ οὐδενός γε μὴν οὕτως εἰς αὐτὰ καιρία τῆς ψυχῆς τρασοθέντες. Νῦν ἀπήνθηκεν ἡμῖν κόσμος ὁ κάλλιστος· Ἐκκλησία δὲ στυγνάζει, καὶ σκυθρωπάζουσι δῆμοι, ὅτι ἐξέλιπε μαχητῆς, καὶ ἀπέπη στοχαστῆς, καὶ θαυμαστός σύμβουλος. Ἐντεῦθεν ἐπιζητεῖ τὸ ἱερὸν συνέδριον τὸν κορυφαῖον· οἱ ὁμολογηταὶ τὸν σύναθλον· οἱ ἐν τῷ ἀγῶνι τὸν ἀλείπτῃν· οἱ νοσοῦντες τὸν ἰατρόν· οἱ θλιβόμενοι, τὴν παραμυθίαν· οἱ ἐν συμφοραῖς, τὴν παράκλησιν· οἱ ὀρφανοὶ, τὸν πατέρα· αἱ χῆραι, τὸν προστάτην· οἱ πένητες, τὸν τροφέα· οἱ ἀδικούμενοι, τὸν ὑπερασπιστὴν καὶ ἀντιλήπτορα· οἱ πάντες ἐκ τῶν οἰκειῶν ὀνομάτων ἀνακαλούμενοι ἐπὶ οἰκειῷ πάθει, οἰκειῶν ἑαυτῶ καὶ προσήκονα

бродетель опевају многи градови, земље и острва и чији живот и подвиге достојно опевају крајевима земље. Ко је тако заволео добро и презрео зло? Ко је, апостолски говорећи, *умршвио своје удове који су на земљи* (Кол. 3, 5), и себе очистио и учинио храмом Бога живог? Ко је био тако храбар начелник војске и предводио против противника, и стојећи на челу строја јуначки побеђивао непријатеље? Ко је јасније од њега предвиђао будућност? Ко је таквим храбрим и постојаним стањем душе био способен брже од муње да проникне у дела? И одакле да узем време како бих казао више о томе што сви знају, и ако не будемо о томе говорили, како писмо не би било претерано дуго?

Јао, јао, браћо моја најчаснија! Ви сте већ били обузети многим невољама и страдањима. И ни у чему другом у то време нисте били рањени осим душе. Сада је увенуо за нас најлепши украс света. Пати Црква и тужни су народи, јер је од нас отишао поборник и удаљио се заштитник и *чудни савешник* (Ис. 9, 6). По свему свештено сабрање изискује главу, а исповедници – заштитника, они који су у подвигу – помоћника, болесни – лекара, који пате – утешитеља: сви у своје име призивају у свом страдању, сваки од њих чини себи подобан плач који му одговара и подобан му је,

ἕκαστος τὸν θρῆνον ποιοῦνται τούτου τοῦ μακαρίου, τοῦ πλείοσι τούτοις καὶ ἀναριθμήτοις χαρίσμασι, καὶ ἀρεταῖς κατεστεμμένου, καὶ ἄνωθεν φερωνύμως ἐσχηκός τὴν κλῆσιν.

Ἡμεῖς οἱ ταπεινοὶ, οἱ μετὰ πάντων καὶ πρὸ πάντων τὰ νῦν ἀπορφανισθέντες, καὶ διαζευχθέντες σωματικῶς, κατελείφθημεν μεμονωμένοι. Γεγόναμεν ὡς τὸ ἀπ' ἀρχῆς πενθοῦντες καὶ σκυθρωπάζοντες πορευόμεθα· γεγόναμεν ὄνειδος τοῖς ἐναντίοις, ἐπίχαρμα τοῖς κακοδόξοις. Ἦνοικται καθ' ἡμῶν Εἰκονομάχων στόμα· Προσελογίσθημεν μετὰ τῶν καταβαινόντων εἰς λάκκον, ψαλμικῶς εἶπειν· Γεγόναμεν ὡς στρουθίον μονάζον ἐπὶ δώματος· Παραβραχὺ παρώκησε τῷ ἄδη ἢ ζωῇ ἡμῶν. Ἐξηπορήμεθα· ἀπειπάμεθα ἑαυτῶν· γεγόναμεν τῷ κόσμω διήγημα σκυθρωπόν· καὶ ὦ τῆς δεινῆς ὄντως καὶ σκυθρωπῆς ἐρημίας! πῶς ἀκριβῶς ὠμοιώθημεν πελεκᾶνι ἐρημικῶ; Ἐκείνου τοῦ ἀοιδίμου ἢ μετὰστασις, ὀδύνης πεπλήρωκεν ἡμῶν τὴν ταπεινὴν καρδίαν· δακρύων ἡμῶν τοὺς ἐσκοτισμένους ἐνέπλησεν ὀφθαλμούς· στεναγμῶν ἔπληρωσε, καρδιακῶν βρασμῶν, καὶ ἀναβρασμῶν, τὰ τῆς ψυχῆς αἰσθητήρια. Τὴν παροῦσαν ζωὴν μισητὴν πεποίηκε, τὸν θάνατον ἐπιθυμητόν. Τὸ ψυχικὸν ἔαρ εἰς χειμῶνα μετέστρεψε. Τὰ τοῖς πολλοῖς περισπούδαστα, ἡμῖν ἀπόπτυστα. Καὶ τὰ μὲν καθ' ἡμᾶς ὦ σεβασμιώτατοι, οὕτω πολυστένακτα καὶ πολυῶδυνα, ἀφιλὰ τε καὶ ἀνέορτα, μηδεμίαν παρηγορίαν ἔχοντα· πανταχοῦ τοῦ

ка овоме блаженом, увенчаном многим и безбројним даровима и добротинама и уподобљава се ономе ко је с више добио наименовање.

А ми смирени, осиротели у свему и пре свих, и одвојени телесно од њега, остали смо усамљени. Остали смо као у почетку, ходимо плачући и тугујући. Постали смо прогоњени од наших противника, радост преступницима. На нас су отворили уста иконоборци. Псаламски говорећи: „Изједначени смо са онима који силазе у іроб“ (Пс. 87, 5). Постали смо као птице усамљене на крову (Пс. 102, 7). Пребивали смо у недоумицама, очајавали смо у себи. За свет смо постали тужна прича. О, ова тужна и ужасна самоћа. Како смо се заиста уподобили *йусѣињској иѣици* (Пс. 101, 7). Ево, представљење овог увек спомињаног мужа испунило је плачем смирене душе наше. И испунило сузама наше помрачене очи. Испунило је ридањем, срдачним пламеном и горењем чула душе. Оно нас је учинило мрзитељима живота, љубитељима смрти. Претворило је духовно пролеће у зиму. То што је за многе веома жељено, за нас је достојно плувања. А наше прилике, најпоштованији, постале су многострано болесне ненаклоњене и неславне, немајући ни најмању утеху. И свуда, куда прибегне смирени разум не налази никакво достојно уточи-

ταπεινοῦ λογισμοῦ διαθέοντος, καὶ μηδαμοῦ στάσιν εὐρίσκοντος, ἢ μόνον εἰ εἰς Θεὸν καὶ εἰς τὸν ἱερόν τάφον παρεδρευτική ἀποβλέψη. Ὅποια δὲ τὰ καθ' ὑμᾶς; Οὐκ ἄγνοῶν ἐπερωτῶ πυνθάνομαι δ' οὐδ' ὁμῶς, ὥ ποθεινότατοι καὶ γε τὰ ὅμοια πάντως γήσοιτε· εἰ γὰρ, ὡς φησιν, ἐνὸς μέλους ἀσχοντος συμπάσχει πάντα τὰ μέλη. Ὅτι δὲ ὑμεῖς μέλη, καὶ τῶν τιμιωτάτων, παντὶ που δηλον. Ὅθεν εἰκότως ἢ συνάλγησις. Τίς γὰρ ὑμῶν ἐτι παραγενομένων προσυπαντήσε, φαιδρῶ τῷ προσώπῳ, καὶ ὑπταίαις χερσίν ὑποδέξεται, καὶ περιπλακεῖς, κατασπάσεται ὑμῶν τὰ τίμια πρόσωπα; Τίς ἐπερωτήσει τὰ δέοντα καὶ ψυχοφελῆ; Τίς λυπουμένους χαροποιήσελε τῇ ἐμμελεῖ νουθεσίᾳ, Τίς ἀπεγνωκοτάς παρακαλέσειε; Τίς ἀθυμοῦντας ἐκ λογισμῶν, καὶ κατεμπρηζομένους ἀναψύξειε; Τίς ἀπαλείψειε πρὸς τοὺς ἀγῶνας; Τίς τονώσειε πρὸς τὸν τῆς εὐσεβείας δρόμον; Τίς διεγείρει πρὸς εὐανδρείαν, Τίς στομῶσειε πρὸς ἔνστασιν ἀληθείας; Τίς ἰατρεύσειε νενοσηκότας; Τίς πόρρω οὔσι διὰ γράμματος προσφθέγγεται τὰ ὀφείλοντα; Τίς οὕτως ἀγαπήσειε, καὶ τὴν τιμίαν ψυχὴν ὑπὲρ ἐκάστου θήσειε Χριστομιμήτως; ὡς ὁ θεοδώρητος ἐκεῖνος ποιμὴν καὶ διδάσκαλος; Καὶ τί δεῖ τὰ πολλὰ τοῦ μακαρίου καὶ ἀξιαγᾶστου ἐκτραγωδεῖν, ἐφ' οἷς καὶ μάλιστα τὴν ζημίαν ἀφόρητον ὑπάρχειν λοχιζέσθε; οὐδ' ἂν ἐπιστολῆς μέτρον ὑποδέξαιτο· καὶ ἄλλως, οὐκ εὐκαιρον ἀριστευμάτων πλήθη τῷ γράμματι προσάγειν, οὕτως ἡμῶν τῆς ταπεινῆς ψυχῆς συμπεπτακυίας τῇ λύπῃ. Τί γὰρ τῶν ἐκεῖνον τοιοῦτον, οἷον ἢ τῆς μνήμης ἡμῶν ἐκπεσεῖν, ἢ

ште, сем што пажљиво гледа на Бога и на свештени гроб. Какве су ваше прилике? Питам не без знања о томе. А питам вас најдражи увек, а ви стално одговарате исто. Ако, како се говори, *сѣрага један уг, ѿо сѣрага и цело шело* (1. Кор. 12, 26). Јер, и ви сте удови, то је свакоме јасно, најдостојанственијих. Сходно, отуда и саучествовање. Ко ће вас сусрести, и још приближавајући се, са светлим лицем и загрлити раширених руку, и завршивши у загрљају, целивати ваша часна лица? Ко ће вас упитати за потребно и душекорисно? Ко ће обрадовати оне који тугују доличним разумевањем? Ко ће утешити очајне? Ко охрабрити малодушне у помислима и уздасима? Ко ће вас укрепити за борбу? Ко оснажити на путу побожности? Ко подићи ка човечности? Ко утврдити на стајању за истину? Ко исцелити болесне? Ко ће објавити одсутнима преко писама? Ко ће моћи да душу своју, подражавајући Христу, положи за свакога, као овај богодаровани пастир? И као што и приличи да објавимо у овој несрећи што је било везано за овог блаженог и достојног дивљења мужа, о чему ви сада размишљате, као о неподносивом губитку? То се не би постигло преко посланице. Не би приличило јављати о многим подвизима у писму, пошто је наша смирена душа пала

σιωπᾶσθαι ἄξιον νομισθῆναι; Ἀλλ' οἴμοι τῷ ταπεινῷ! ἔνδοθεν ὑφ' ἡδονῆς τῶν λεχθέντων κινούμενος, λέληθα ἑμαυτὸν ἐμφιλοχωρῶν τῷ πάθει, καὶ ὑπομινῆσκειν ὑμᾶς τὰ τοῦ μακαρίου πρὸς ἡμᾶς πρακτικέματα, παρηγορεῖσθαι δοκῶν· τοῦναντίον ἐπικνήθω ὑμῶν τὸ τῆς ψυχῆς τραῦμα, καὶ ἀνάπτω τὴν τῆς καρδίας φλόγα, καὶ αὖξω τὸ πάθος, καὶ δακρῦων ὑμῶν τάχα τοὺς ἀδελφικοὺς ἀφθαλμοὺς ἀποπληρῶ.

Ἀλλά μοι δεῦρο, ὦ Πατέρων ἄριστοι, καὶ ἀδελφῶν γνησιώτατοι· μὴ μέχρι τούτων τὸν λογισμόν στήσωμεν, μηδὲ καταμαλακισθῶμεν καὶ καταπέσωμεν τῷ πάθει, ἵνα μὴ κατηγορηθῆ καὶ ἡμῶν ὁ μέγας Ἀπόστολος· ἀναδράμωμεν ἐπὶ ἀρχαιογονίαν, καὶ ἴδωμεν ἀπὸ τοῦ προπάτορος ἡμῶν μέχρι τοῦ δεῦρο· καὶ γε πρὸ τῶν ἄλλων τοὺς Θεῷ εὐαρεστηκότας διὰ βίου καὶ πολιτείας ἀρίστης· λέγω δὴ τοὺς πρὸ νόμου πατέρας, πατριάρχας, Ἀβραάμ, Ἰσαὰκ, Ἰακώβ· τοὺς πρὸ αὐτῶν, καὶ μετ' αὐτοὺς, τοὺς ἐν νόμῳ μωσέα καὶ Ααρῶν· τοὺς μετέπειτα, κριτὰς καὶ προφῆτας· τοὺς ἐν τῇ χάριτι, ἀποστόλους, μάρτυρας, ὁμολογητὰς, ἱεράρχας, ὁσίους, μέχρι τοῦ μνημονευομένου· καὶ ὡς ἕκαστον τούτων τῇ ἰδίᾳ γενεᾷ ἐπιτρέψας ὑπηρετήσασθαι, τοῖς καθήκουσι χρόνοις πρὸς ἑαυτὸν πάλιν ἀνεκαλέσατο. Καὶ μὴ λυπεῖται ὑμᾶς ἢ τοῦ ἀεμνήστου μετᾶστασις· εὐφραίνεται δὲ μᾶλλον, ὅτι τῶν προμνημονευθέντων συναρίθμιος καὶ συμμετοχος, ὡς τὰ ἴσα καὶ ἀγωνισάμενος ἀριδίλως. Ὅτι οὐδὲ ἀπολέλοιπεν ἡμᾶς εἴπερ θέλομεν, ἀλλὰ μεθ' ἡμῶν ἔστιν, εἴ γε, ὡς αὐτὸς ἔφη, τὰς ἐντολάς αὐτοῦ τηρήσομεν· ὑπερτέρας

у плач. Шта се чини достојним ћутања у односу на овог мужа или искључивања из памћења? Али, јао мени смиреном. Покренут изнутра од реченог заборавио сам да се охоло предајем страстима и мислећи да тешим, наносим вам душевне ране распаљујем срдачни пламен и увеличавам страдања и испуњавам брзином братске очи сузама.

Али, од отаца, најбољи и од браће најпозванији! Не спуштајмо се до таквих помисли, и не разнежујмо се и предајмо страстима, како нас не би осудио велики Апостол. Прибегнимо древним поколењима и увидимо шта нам долази од праотаца и до сада. Пре свега с оним ко је Богу угодни животом и најбољим живљењем: говорим о оцима до закона, патријарсима Аврааму, Исааку, Јакову – о онима, ко је до њих и после њих, у закону – Мојсију и Арону, после њих судијама и пророцима, и онима који су у благодати – апостолима, мученицима, исповедницима, јерарсима, преподобнима и, до данас споменутог. И како је Бог у његовом случају допустио да послужи у свом времену, опет га је позвао к себи. И да вас не жалости представљење светог, већ да вас радује то што је он постао сапричасник и био прибројан ка горе поменутиим светима, јер је он јавно чинио

ἄρτι ἰσχύων πρεσβεύειν τε καὶ βοηθεῖν καὶ τοσοῦτον, ὅσον ἐν ὑποδείγματος ὄρω, πρότερον δ' ἐσόπτρου καὶ αἰνίγματος, νῦν δὲ πρόσωπον πρὸς πρόσωπον, καθαρωτέρως καὶ λαμπροτέρως τῷ Θεῷ λατρεύων καὶ λειτουργῶν. Καὶ ὀλίγον προενήρξατο τῆς πρὸς Θεὸν ὁδοῦ, προοδοποιῶν ἡμῖν ταύτην· εὐτρεπίζων ἡμῖν κακέϊθεν βιοτεύσομεν, καὶ ὡς αὐτὸς ἡμῖν ἐμαθήτευσεν ἔργῳ καὶ λόγῳ. Ταῦτα παρηγορεῖταισαν ὑμῶν τὴν μακαρίαν ψυχὴν. Ἐν τούτοις ἀνιστορῶν ὁ καθαρῶτατος ὑμῶν νοῦς, σαββατιζέτω καὶ οἰονεὶ καταπαυέτω. Τὰς δὲ τοῦ τρισολβου Πατρὸς ἐντολὰς καὶ νοθεσίας, καὶ μάλα ἡμέρας καὶ νυκτὸς ἀναμιμνησκόμενοι, καὶ προσεχῶς ἐν ταύταις ἐνασχλούμενοι καὶ μελετῶντες· οὕτω γὰρ καὶ Θεῷ εὐαρεστήσομεν ᾧ προσκεκολλημεθα, καὶ τὸν προκείμενον ἀγῶνα ὁσίως ἐκτελέσομεν, καὶ δοξαστήσετακι δ' ἡμῶν καὶ ἀντιδοξάσειεν ἡμᾶς ἐντεῦθεν, καὶ ἐν τῷ μέλλοντι ἐτοιμάσει ἡμῖν βασιλείαν αὐραῶν. Καὶ ταῦτα μὲν διήλθον, εἰ καὶ ὑπὲρ ἐπιστολὴν παρὰ νινων λογισθεῖη πρὸς δὲ τὰ ὀφείλοντα, οὐδὲ μέρος ἐπιστολῆς· ὁμοῦ μὲν, τὰ κατὰ τὸν μακάριον ἐκεῖνον ἀνδραγαθήματα καὶ τῆς ταπεινῆς ἡμῶν καὶ κατωδύνου ψυχῆς φιλοστοργήματα· ὁμοῦ δὲ, καὶ τῇ ἀδελφικῇ ὑμῶν ἀγάπῃ προσφθεγκτήρια, καὶ οἰονεὶ παρηγορητήρια.

Ἐπιζητοῖητε δὲ, εὖ οἶδα, πῶς τε ἡ τοῦ μακαρίου κοίμησις, τίς τε ἡ νοσος, καὶ ποσαήμερος ἡ κατάκλισις· τίνες δ' αὖ οἱ ἐξιτήριοι λόγοι, καὶ προπόμπιοι· τίς τε ἡ διαθήκη, καὶ διάταξις· καὶ

подвиге равне њиховим. Још, ако је угодно, он нас није напустио, него пребива са нама, он је моћан, и моли се и помаже нам. И колико се види из примера најпре „*видимо у оиледалу, у заіонеѣшки, а онда ћемо лицем к лицу*“ (1. Кор. 13, 12), он чистије и блиставије служи и свештенодејствује. И он није недавно започео пут к Богу припремајући и нама такав. Он нам припрема то пребивалиште покоја, ако ми будемо живели угађајући Богу како нас је он сам учио речима и делима. То теши нашу блажену душу. Спомињући то, нека се умири наш ум, и да почива. Спомињући заповести и поуке блаженог оца дан о ноћ, и пажљиво се њима поучавајући помно се њима бавећи, тако ћемо и Богу угодити, Кома смо се приљубили и предстојећи нам подвиг преподобно ћемо свршити и прославити Оца кроз нас и узајамно нас прославити у будућем веку.

И ако се некима чини да сам ја прешао границе писма, али ја још нисам написао главни део писма који одговара и подвизима најблаженијег и љубави наше смирене душе, а такође и нестрпљивим вапајима наше братске љубави, и као њеној утехи. Добро знам да се ви устремљујете да истражујете у који дан је било његово призвање к Богу, које су биле

αὐ πάλιν τίνες οἱ συνδεδραμηκότες ἐν τῇ ἐσχατιᾷ ταύτῃ, ἥτοι ἐν τῇ κηδείᾳ, καὶ ὅσα ἕτερα. Καὶ τίς ἱκανὸς διὰ γράμματος ἀπαγγέλλειν ὑμῖν, καὶ ποία ψυχὴ ἔξω τοῦ πάθους ὑπάρχουσα ἰσχύσει λογογραφήσαι καὶ τὸ μικρότατον; Ὡς ἐν κεφαλαίῳ δὲ ἐροῦμεν, ὡς κἀντεῦθεν τινα παραμυθίαν εὐρέσθαι ὑμᾶς. Ἡ μὲν νόσος, ἡ ἀρχαία· λέγω δὴ τοῦ στομάχου· ἥτις ἐκ τῶν πολυχρονίων φυλακῶν καὶ ἐξοριῶν, καὶ τῆς ἐντεῦθεν τελείας ἀνεπιμελησίας αὐξηθεῖσα, καὶ εἰς πόνους δυσιάτους ἐλάσασα, εἰς τελείαν ἀνορεξίαν κατέλξε, καὶ τοσοῦτον, ὡς σχεδὸν νεκρὸν ὀράσθαι καὶ πρὸ κοιμήσεως τὸν μακαρίον. Ἐξ ἧς τετραήμερον ἐπὶ τῆς κλίνης περῶν, ἐν ἀρχῇ τοῦ Νοεμβρίου μηνῆς, πάλιν εὐδοκία Κυρίου ἀνερόωσθη. Ἀλλ' ὦ τῆς τοῦ τρισμακάροιο μεγαλοψυχίας καὶ γενναιότητος! ὅτι οὐδὲ ἐν αὐτῇ τῇ μόσῳ ἡρεμίας, ἢ τινος παρακλήσεως ἐβούλετο ἀπολαύειν· οὕτως εἰς τέλος μεμισηκῶς τὴν παροῦσαν ζωὴν. Ἐκλελοιπῶς γὰρ ἤδη τῇ μακροημερεύσει, καὶ κατατετραχωμένος τῷ γήρα, ἄλλως τε δὲ καὶ τοῖς σφοδροῖς πόνοις βαλλόμενος, κατὰ τὸ Δαυϊτικόν· Οὐκ ἐδίδου ὑπνον τοῖς ὀφθαλμοῖς, οὐδὲ τοῖς βλεφάροις νυσταγμόν. Ἀλλ' οὐδε τοῖς κροτάφοις ἀνάπαυσιν, ἕως ἂν εὔρε τόπον τῷ Κυρίῳ. Καὶ δὴ ἐφεῦρε. Καὶ τίς οὗτος; Ἡ ἀληκτος καὶ οἰονεὶ ἀπαράβατος κατὰ τὸ εἰωθὸς παρ' αὐτοῦ ἐξηχονμένη ἐκάστοτε σωτήριος διδασκαλία, ἣν καὶ κλινήρης ὢν, διὰ τὸ μὴ δύνασθαι γεγωνότερον τοῖς ἀδελφοῖς παρ' αὐτοῦ ἐκκλησιαζομένοις προσφθέγγασθαι, ὑπηγόρευσεν ἐνὶ

његове последње и опроштајне речи, која су била његова завештања и упутства, ко се сабрао на његов исход и погреб, и тако даље? Али ко је у стању да у писму вам то изнесе и која душа, слободна од страсти, може бити у стању да речима опише макар и у малој мери? Али, укратко ћемо о томе рећи, како бисте ви могли наћи неку утеху. Кад је реч о болести, то је била његова стара болест желуца, која се увећавала у вишегодишњим тамницама и изгнанству, а такође и од савршене небриге о њој, и доспевши до неизлечивих болова, прешла у савршену ненаситост тако да је блажени и пре упокојења показао се такорећи као мртав. Нашавши се у постели почетком новембра, по Божијем благослову он је поново био добро. О, великодушности и благородства преблаженог! Гле, и у време болести он није хтео да окуси покоја и утехе. И у време болести он је омрзнуо садашњи живот. Био је заморан од старости и оптерећен дуговечношћу, а такође погађан честим болестима, сагласно речи Давидовој: „*Нећу да ти сна очима својим, ни већама својим грема, док не нађем месџа Госпогу*“ (Пс. 132, 4). И онда га је нашао. А шта је то било? Бесконечно неразрушиво и свакодневно изливајуће спаситељно учење, које је

τῶν γραφῶν· δι' ἑτέρου φωνῆς αὐτὸς προσφθεγγόμενος· ἦν καὶ ὑπεθέμεθα τῷ γραμματι, ὅπως γνοίῃ πᾶς τις τῶν εὐ γρονούντων κάντεῦθεν, ὡς μηδὲ τὴν μακαρίαν αὐτοῦ κοίμησιν ἠγνοηκέναι, εἰ καὶ συμβολικῶς ταύτην προέφησεν. Ἔχει γὰρ ὧδε·

«Ἀδελφοὶ καὶ Πατέρες· ἡσθένηςα, καὶ πάλιν εὐχαῖς ὑμῶν ἀνακέκλημαι. Ἀλλ' ἕως πότε μέλλομεν ἔρχεσθαι ἐπὶ τὸ πάλιν; Ἐλεύσεται δὴ πάντως ἡ ἐπιθάνατιος ἡμέρα, ὅτε οὐχ ἕξει χώραν τὸ πάλιν, χωρίζουσά με ἀφ' ὑμῶν, καὶ παραπέμπουσά με ἐκ τῶν ἐνθένδε. Οὐ μὴν διὰ τοῦτο λογιστέον ὀρφανίαν· ἀψευδῆς γὰρ ὁ εἰπών· Οὐκ ἀφήσω ὑμᾶς ὀρφανούς· καὶ Ἰδοὺ ἐγὼ μεθ' ὑμῶν εἰμι πάσας τὰς ἡμέρας, ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος· ἄλλως τε καὶ ὀψόμεθα ἀλλήλους ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ· ἀλλ' εἰν εἰπεῖν ἐν χαρᾷ ἀνεκλαλήτῳ καὶ ζωῇ ἀτελευτήτῳ. Ὁ δὲ πέπονθα ἐν τῇ ἀσθενείᾳ ἴστέ· πῶς ὑπὸ ῥίγους συσχεθεῖς, ἀνυπόστατου κλόνου ὑπέστην· εἶτα πῶς θάπτον ἐβλήθην ὑπὸ διακαοῦς πυρετοῦ ὄλην ἡμέραν. Ἐνεθυμήθην οὖν εἰς ἑμαυτὸν πάσῃων, ὅτι μήποτε καὶ ἐν τῇ μελλούσῃ κρίσει, ἀπὸ τῆς τῶν Ταρτάρων τιμωρίας, ἔστι μεταπίπτειν εἰς τὴν γέενναν τοῦ πυρός· καὶ δυοῖν τυχόν τιμωρίων, ἢ καὶ πλειόνων ἔστιν ὑπεύθυνος ὁ ταλαίπωρος ἄνθρωπος.

Πλήν εἴτε μιᾶς, εἴτε δυοῖν, τεκμαίρεσθαι ἔστιν ἐκ τῶν ἐνταῦθα ἀλγεινῶν, τὴν ἀνυπόστατον ἐπὶ τοῖς ἀμαρτωλοῖς ὀργὴν τοῦ Θεοῦ· καὶ φόβῳ πολλῷ καὶ τρόμῳ συνέχεσθαι ἐντεῦθεν, εἰς τὸ μὴ ἐκλεσεῖν εἰς τὰς ἀνυπόιστους κολάσεις ἐκεῖνας. Τοιγαροῦν ὁ παρῶν διωγμός· οἷς μὲν

он, будући привезан за постелеу, давао једном од записивача, уколико није био у стању да јасно произноси за брaтију која су се окупљала око њега. Ово учење смо ми изложили у писму, како би о њему свако ко добро мисли, како не би остало о њему незнање као и његовом крају о којем је и сам старац предсказао. А оно је следеће:

„Браћо и оци! Снашла ме болест, али, по вашим молитвама био сам враћен назад. Али, докле ћемо бити враћани уназад? Јер неминовно ће доћи дан смрти, када већ неће бити места за ‘уназад’, дан који ће мене одвојити од вас и бићу узет од овдашњег живота. Али, то не треба сматрати за сиротовање. Јер, није лажа онај који је рекао: *‘Нећу вас оставиши сироти’* (Јн. 14, 18), и опет: *‘И ево ја сам са вама у све дане до свршења века’* (Мт. 28, 20). Иначе, говорећи, видећемо једни друге у тај дан, али, дај Боже да то буде у радости неисказаној и животу бесконачном. Вама је познато да сам ја претрпео болести. Био сам захваћен језом, издржао сам неподношљиву дрхтавицу. А затим недавно сам био бачен у грозничаву ватру у току целог дана. Претрпевши то, у себи сам о томе размишљао како да не допаднем на будућем суду у огњени пакао мука Тартара и не поднесем дупле казне, ја

ὅλη ἀρετῆς εὐρέθη, Ἐν ᾧ ἐξέλαμψαν ὡς φωστῆρες ἐν κόσμῳ λόγον ζωῆς ἐπεχοντες, εἰς καύχημα ἔμοι (εἰ Θέμις εἰπεῖν) εἰς ἡμέραν Χριστοῦ· τί οὐ καλὸν ἐργασάμενοι; εἰς οἷαν δὲ βελτίωσιν οὐ προελθόντες; ὅτι καὶ ἑαυτοὺς, καὶ ἔσωσαν, καὶ ὠζουσιν, ἐγγυμνασθέντες τοῖς πειρασμοῖς, πυρωθέντες ταῖς θλίψεσι χρυσοειδῶς, ἄλλους τε προσιέμενοι, καὶ σωτῆρες πολλῶν ὀφθέντες, ὁμοταγῶν τε καὶ ἑτεροταγῶν· μεθ' ὧν εἶν μοι μερίς, καὶ εἴ τιμι φίλον ἔμοι συντάττεσθαι· οἷς δὲ, καὶ τούτοις ὀλιγόστοις, ὅλη κακίας, τῇ αὐθαιρέτῳ ζωῇ, καὶ οἰονεὶ ἀπονοσφίσει τῆς ὑποταγῆς ἐνεργήσασι τὰς ἑαυτῶν αἰσχύνας. Ὅθεν Γραφικῶς εὐκαιρον εἰπεῖν· Ἐσκοτώσε τὸ εἶδος τοῦ προσώπου αὐτῶν, ὡσεὶ ἀνόλη· πρὸς οὐς καὶ βοήσομαι· Υἱοὶ ἄνομοι, ἐγκατεγίπετε τὸν Κύριον· ἠλλάξατε τὰ νόμιματῆς μοναδικῆς διαβίωσης· τροχιάς ὀρθὰς οὐκ ἔχετε, ἀλλ' ὡς χωλοὶ ἐκτρέπεσθε ὧδε κακεῖσε φερομενοι· ἀποδιόστασθε τῶν συνοδιῶν ὑμῶν· φιλογυμνιάζετε· οἱ μὲν, μεμονωμένοι τυγχάνοντες· οἱ δὲ, δούλους ἄνωμένοι· ἔνιοι, ἐμπορικὴν ζωὴν διαμειῶντες διὰ τὴν φιλαργυρον γνῶμην. Οὐ φοβεῖ ὑμας, οὔτε ἀρὰ προφητικῆ· οὔτε ἀποστολικῆ ἀπειλή· οὔτε τῆς ἐμῆς ταπεινώσεως ἢ παραίνεσις· ὡς μεμάθηκα, ὅτι καὶ τις τῶν τοιούτων, καὶ κόρη συμφιλιάσας, πρὸς αὐτῇ τῇ ἀρπαγῇ, καὶ τῇ ἀθετησί τοῦ Θεοῦ, τοὺς πόδας εὐτρέπισε. Τί λέγεις, ὦ ἄθλιε· καὶ ταλαίπωρε; Ποσάκις ἔψαλλες· Ποῦ πορευθῶ ἀπὸ τοῦ πνεύματός σου; Καὶ ἀπὸ τοῦ προσώπου σου ποῦ

проклети човек, заслужан куди-камо и већим.

Такође се може навести сведочанство садашњих болести, (једној или две), о *'неиздрживом њеву Божијем на трешницима'* (2. Цар. 36, 24). И ми смо захваћени многим страхом и трепетом, како не бисмо запали у тамошње неподношљиве муке. Због тога се и садашње гоњење, макар за неке, показује као добра ствар. *'У Њему су они засијали као свећила у васиони, гржећи реч живоџа на моју њохвалу за дан Христџов'* (Фил. 2, 15–16). Које добро они нису учинили? Каквом добру се нису приближили? Ето, они су себе спасли и спасиће добивши искуство у искушењима и, подобно злату, будући искушани огњем, и примивши друге, јавили су се као спаситељи многих – на овај и други начин. Нека са њима буде мој удео и придружујем им се, ако у мени има нешто добро. А што се тиче других, иако их је само мали број – ствар је злобе благодарећи дрскости живота и изневерили су послушања чинећи срамотне ствари. О њима својевремено говори Свето Писмо: *'Помрачио се образ њиховџ лица као смола'* (Плач Јеремијин 4, 8). Ви сте изневерили законе монашког живота. Не идете десним путевима, већ се понашате као хроми идући тамо–овамо. Излазите из ваших сабрања и предајете се љубави

φύγω; Φιλιάζειν ὅλως ἤχθης κατὰ τοῦ ὄφεως τοῦ ἠπατηκότος τὴν Εὐαν, καὶ συνεκβαλόντος ἐκ τοῦ παραδείσου Ἀδὰμ τὸν προπάτορα ἡμῶν. Ἐνθυμῆ ὅλως ἀρυήσασθαι ᾧ ἠρόμοσθης Χριστῶ, διὰ τοῦ παρθενικου ἐπαγγελματος, καὶ συναφθῆναι τῇ ἀμαρτία, δι' ἧς θάνατος εἰς τὸν κόσμον εἰσηλθεν; Οὐκ ἀκούεις τῆς Γραφῆς βρώσης περὶ τῶν οὕτω πραττόντων· Ὁ σκόληξ αὐτῶν οὐ τελευτήσει, καὶ τὸ πῦρ αὐτῶν οὐ σβεσθήσεται; Οὐκ ἐπαίεις τοῦ Ἀποστόλου λέγοντος· Πρόρνους καὶ μοιχοὺς κρινεῖ ὁ Θεός; Καὶ αὐθις· Εἴ τις τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ φθειρεῖ, φθερεῖ τοῦτον ὁ Θεός; Τί εὐρήσεις ἐν τῷ συντελέσει τὴν ἀνομίαν; Οὐχὶ σκότος καὶ μάχαιραν τέμνουσάν σου τὴν καρδίαν; Οὐχὶ ἀπογνώσεως βόθρον; οὐκ αὐτὸν ἠπατηκότα σε Σατανᾶν, τὴν ἀγχόνην σε κατεπείγοντα ἀσπασασθαι, καθάπερ τὸν Ἰούδαν ποτέ; Ἀνάνηψον, ὁ ἐσκοτισμένος· φύγε τὴν παγίδα τοῦ θανάτου, ὁ ἔσκελισμένος· μὴ ἀλῶς εἰς πέταυρον ἄδου, ἐφ' οὗ κάνταῦθα τοῦ Καῖν τὴν ζῆν ζήσεις· τρέμων καὶ στένων ἔση, καὶ ἀποφεύγων πρόσωπον γνώριμον· ἐν τε τῷ μέλλοντι αἰῶνι, καταδικαζόμενος ἐν τῇ γεέννῃ τοῦ πυρός. Τί οὖν ἄλλο ποιήσω ὁ τάλας, περιορισμένος ἐν ἐνὶ τόπῳ, πρὸς ἅπαντας τοὺς προειρημένους; Τί ἕτερον, ἢ τὸ στένειν καὶ διαμαρτύρασθαι καὶ τὴν ἐρχομένην ῥομφαίαν ἀναγγέλλειν; καὶ εἰ μὲν ἀκούσοιεν, καὶ ἐπιστρέψαιεν ἀπὸ τῆς πεπλανημένης αὐτῶν ὁδοῦ, φερούσης εἰς ὄλεθρον· ἑαυτοῖς ἔσσονται σωτήριον, καὶ τῇ ἐμωταπεινώσει· εἰ δὲ μὴ, μόνοι ἀντλήσουσι τὰ κακὰ μόνοι

жена, једни – остајући самотни, други – купујући слуге. Други се одају трговачком животу и склоности као среброљубљу. Како се не плашите пророчког проклетства и апостолске претње, ни муке мог смирења. Ето, како сам сазнао, један од њих, заволео је девојку, своје стопе је усмерио ка напуштању и одбацивању Бога. Шта кажеш, о нечасни и окајани? Ето, упао си у љубавну страст по наговору змије која је саблзнила Еву и заједно с њом истерао из раја Адама. Или ти мислиш да се одрекнеш Христа с Којим си се сјединио обећањем девствености и сједињујеш се греху, кроз који је смрт ушла у свет? Или, ниси чуо Писмо како вапије о онима, који чине тако: *‘Црв њихов неће умреџи и ојањ њихов неће се ујасиџи’* (Ис. 66, 24). Или не разумеш речи Апостола који говори: *‘Блудницима и ѡрељубочинцима Бој ће сугиџи’* (Јевр. 13, 4), а такође: *‘Ко разруши храм Божији, ѡоја ће Бој разрушиџи’* (1. Кор. 4, 17). Шта налазиш у чињењу безакоња? Није ли то тама или мач који расеца твоје срце? Није ли то јама очајања? Није ли сатана који те је обмануо предао ти да набациш на себе конопац, као некада Јуда? Отрезни се, помрачени. Побегни од смртне замке. Да не будеш захваћен замкама ада у којем ћеш живети животом Кајина. Ти ћеш се мучити и трести

πορεύονται τῇ φλογί ἢ ἐξέκαυσαν, Μόνοι τίσουσιν ὄλεθρον αἰώνιον ἀπὸ προσώπου τοῦ Θεοῦ, καὶ ἀπὸ τῆς δόξης τῆς ἰσχύος αὐτοῦ, ὅταν ἔλθῃ ἐνδοξασθῆναι ἐν τοῖς ἀγίοις αὐτοῦ, καὶ θαυμασθῆναι ἐν πᾶσι τοῖς κατὰ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ πιστῶς πορευθεῖσιν· αὐτοῖς μὲν ἀποδιδούς τὰ ἄξια γέγρα· τοῖς δὲ ἐναντίοις, τὰς ἡτοιμασμένας αὐτοῖς ἀτελευτήτους κολάσεις. Ὑνεῖς δὲ, ἀδελφοί μου, εὖ πορευοίσθε, παρακαλῶ, ὡς ἂν ἀφ' ὑμῶν ἐξηχούμενος ὁ λόγος τῆς ἀρετῆς, καὶ ἐπὶ τοὺς ἀτασθάλους, ἀγάγοι αὐτοὺς εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας· πάντα ὑπομένοντες, ἵνα πάντες ἐν πᾶσιν εὐαρεστήσαντες τῷ Κυρίῳ, φύγοιμεν κολάσεως καταδίκην, καὶ τύχοιμεν βασιλείας οὐρανῶν, ἐν αὐτῷ Χριστῷ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δοξα καὶ τὸ κράτος, οὖν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἀγίῳ Πνεύματι, νῶν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Μετὰ δὲ τὴν τετράριθμον τῶν ἡμερῶν τῆ ἐξῆς· ἦν γὰρ ἀναστάσιμος αὕτη· ἐφ' ἣ κατὰ τὸ εἰωθὸς προκαθεοθεῖς ὁ μακαρίτης, καὶ ἀναγνώσθεισης τῆς αὐτῆς κατηχήσεως τί γίνεται; ῥώννυται τῇ προθυμίᾳ ἐπεὶ καὶ, ὡς φησι, πόνος ὑγείαν χαρίζεται, καὶ προθυμία νεκροὺς ἀνίστησιν. Ἐπεὶ δὲ ἔδει καὶ μυσταγωγίαν γενέσθαι, ἦν ἐκάστοτε διὰ πολλῆς ὁ τρισμάκαρ ἐκεῖνος εἶχεν ἐπιθυμίαν, εἰσεῖσιν εἰς τὸ ἱερόν καθαρῶς λατρεύσων τῷ Κυρίῳ, καὶ τὴν ἀναίμακτον προσφέρων θυσίαν.

Καὶ ταύτην πεπληρωκῶς, καὶ μεταδούς τοῖς παροῦσι, καὶ πάντα

се, и бежати од познатог ти лица, а у будућем веку бићеш осуђен на вечни огањ. Шта друго ја да чиним, свезан на једном месту са овим што сам напред рекао? Шта друго? Или да плачем и сведочим и говорим о будућем мачу? И ако они чују и врате се са свог пута заблуде, то ће бити спасење и мојем смирењу. А, ако не, они ће поцрпсти зло, једни ће поћи у пламен где ће сагорети, *‘погвринуџи се казни, вечної њоїдбли од лица Госїодњеї и од славе силе Њеїове, када Он дође да се ѡрослави у онај дивни дан у свима’* (2. Сол. 1, 9–10), који су верно ходили по Његовим заповестима. Једнима ће подарити достојне почасте, а другима – припремљене им бесконачне муке. А ви, браћо моја, молим вас, добро путујте, да се од вас чује реч доброте, и чак и безаконицима, како би Бог привео и њих *‘к ѡзнању исџине’* (2. Тим. 2, 4). Све трпећи, како би све у свему угодили Богу, бежимо од осуде на муке и наследимо Царство небеско у самом Христу Господу нашем, а Њему слава и сила са Оцем и Светим Духом сада и у векове векова. Амин.“

Шта се догодило после четири дана у следећи дан који је пао у недељу, када је по обичају овај блажени муж предстојавао и читало се оглашење? Он се окрепио благодарећи старању и, како се каже, бол се радује здра-

ἐκτετελεκῶς ἀρμοδιώτατα, ἐκεῖθεν ἐπὶ τὴν τράπεζαν ἀνακέκληται ἐφ' ἣ καὶ δεξιωσάμενός τινας τῶν παραγενομένων Πατέρων καὶ ὁμολογητῶν, καὶ φιλοφρόνως ξενίσας, τὰ τῆς μεταστάσεως διὰ πάντων, καὶ προσφθεγγόμενος, καὶ ὁμιλῶν τούτοις, παρεπέμπετο. Καὶ γε τοῦτο οὐχὶ τηνικαῦτα μόνον, ὡς ἔστε, ἀλλ' ὅλος ὁ χρόνος τῆς μακαρίας τοῦ ἀοιδίου ζωῆς, οὐδὲν πλέον ἦν, ἢ μελέτη θανάτου καὶ ἐπιθυμία τοῦ ἀναλῦσαι, καὶ σὺν Χριστῷ εἶναι. Ἐξ ἧς μνήμης, ὀπόσος αὐτῷ, καὶ ἡλικός ὁ καθεκάστην ἀγών; καὶ τὰ διὰ σπουδῆς κατορθούμενα ἰδιά τε καὶ κοινῇ, τί δεῖ καὶ λέγειν, αὐτῶν τούτων μονονουχί, καὶ ἔργω βοῶντων; Νυνὶ δὲ πολλῷ πλέον· ὡς μικροῦ ἐνιαυτοῦ παρίπτουσεν, ὀτηνίκα τελείως πρὸς τὴν ἔξοδον παρεσκευάστο· ὡς πολλάκις, καὶ ἐπὶ συχνῶ παραδρεύαντι μοι αὐτῷ, ὁ πάντα βουλήσει Θεοῦ καὶ βρῶν καὶ λέγων, ὅμως Χριστομιμήτῳ ταπεινώσει οὐκ ἀπηξίου προσφθέγγεσθαι, καὶ τῇ ἡμετέρῃ ταπεινώσει ἐν τούτοις· Μὴ τι ἐνελίπομεν ἄρα τῶν ἀφειλόnton λαληθῆναι κατὰ τὸ ἀναγκαῖον; Μὴ τι τῶν κεχρεωστημένων ἡμῖν παρημέληται; οὕτω καὶ περιτῶν τούτων ἡ μακαρία ἐκείνη πολυμέριμος ψυχή ἠγωνίζετο, καὶ ἐφρόντιζε· καὶ μετὰ τὴν ἐξῆς ἦν γὰρ Τρίτη τῶν ἡμερῶν, ἐν ἣ ἐφέστηκεν ἡ μνήμη τοῦ μεγάλου ὁμολογητοῦ παύλου· ὡς φιλόθεος, καὶ φιλάγιος τὸ ἀποστολικὸν πληρῶν, καὶ αὐθις, ἔκτελεῖ τὴν θείαν μυσταγωγίαν, τῇ τοῦ ἀγίου

вљу, а брига. и мртве подиже. А када се свршавала Литургија коју је блажени увек савршавао са великом жељом, он је улазио у храм, да чисто служи Богу и приноси бескрвну жртву. И савршивши је, и предавши дарове присутнима, и обавивши на најдостојанственији начин, био је позван за трпезу. А с њим је он позвао неке од отаца и исповедника који су пристигли и дружељубно их је угостио наговештавајући о свом представљењу и, говоривши са њима, отпустио их је. И, као што знате, не само тада, већ и све време живота блаженога било је испуљено нечим другим, као што је размишљање о смрти и жељом „да се ослободимо и будемо са Христом“... Колики и какав труд је био пред њим благодарећи том подсећању? И шта треба казати о томе какве подвиге по свом старању је он учинио и насамо са собом и за људе када они једва да и на самом делу не вапију? А сада ово мало више јавно, и ако је прошла само једна година од тог времена, откако је он себе савршено припремио за смрт. Много пута и често сам се дружио с њим, који је све чинио и радио по вољи Божијој и, заједно с њим по свом хриstopодражатељном смирењу све је удостојавао разговора. Он је питао: „Нисмо ли ми заборавили да кажемо нешто од потребног и обавезног?“ На тај начин се подвизавала ради

μνήμη ἀφοσιούμενος. Καὶ ἑσπέρας ἤδη καταλαβούσης, πλείστα καὶ ὀμιλήσας, καὶ προσφθεγξάμενος τοῖς συγκαθεζομένοις αὐτῷ, κατὰ τὸ εἰωθὸς, κάκειθεν ἐπὶ τὸ κελλίον αὐτοῦ εἰσελθὼν, καὶ τὴν συνήθη ψαλμωδίαν καὶ τὰς εὐχὰς ἐκτετελεκώς, ἀνέπεσεν ἐπὶ τοῦ κλινιδίου. Καὶ περὶ ὥραν τετάρτην, ὑπεισηλθεν αὐτῷ ὁ κατὰ συνήθειαν πόνος· καὶ δὴ φωνήσας τινὰ τῶν πρὸ τῆς κέλλης αὐτοῦ καθευδόντων ἀδελφῶν, ἀπαγγέλλει αὐτῷ τὸ ἀλημα, καὶ τῇ αὐτῇ συνδρομῇ τῶν ἀδελφῶν. Καὶ διημερεύσας μετριοπόνως, τῇ ἑξῆς προσκαλεῖται τοὺς παρόντας ἅπαντας καὶ τοὺς ἐξιτηρίους ποιεῖται λόγους. Τίνες δὲ οὗτοι; Οὓς ἐκάστοτε οὐ διέλιπε καὶ λαλεῖν, καὶ ὑπομνήσκειν νύκτωρ τε καὶ μεθ' ἡμέραν· τοῦτο δὲ κατ' ἐξαίρετον· «Ἀδελφοὶ καὶ Πατέρες· τὸ ποτήριον τοῦτο κοινόν ἐστιν, ὃ ἔπιον πάντες οἱ πατέρες ἡμῶν. Τὸ αὐτὸ πίνομι καὶ γὰρ, καὶ πορεύομαι πρὸς τοὺς πατέρας μου. Βλέπετε τὴν παραθήκην ἣν παρεθέμην ὑμῖν· τὴν πίστιν ὑμῶν φυλάξατε ἀσάλευτον, καὶ τὸν βίον ἀκηλίδωτον. Πλέον γάρ τι λέγειν οὐκ ἔχω, διὰ τὸ πάντα τὰ ἀφείλοντα, καὶ προαναγγεῖλαι ὑμῖν, καὶ προδιδάξαι».

Προσθεῖς καὶ τοῦτο, ὃ τῆς εἰρήνης ὄντως καὶ τῆς ἀγάπης υἱός· «Τῷ δεσπότη ἡμῶν τῷ ἀρχιερεῖ τὸν δι' αἰδοῦς καὶ τιμῆς ἀσπασμὸν ἐξ ἐμοῦ ἀπονείματε· τοῖς λοιποῖς Πατράσιν, ἱεράρχαις τε καὶ ἱερεῦσι τοῖς Χριστοῦ, ὁμολογηταῖς τοῖς διὰ Κύριον δεδιωγμένοις, ἅπασιν τοῖς ἀδελφοῖς, φίλοις τε καὶ γνωρίμοις,

них његова много напаћена душа и показивала о њима бригу. Следећег дана долазио је уторак, празновао се спомен великог исповедника Павла. Како је богољубиви и светољубиви, испуњавајући апостолства и, он је опет савршио Божанску тајну, свештено прославља спомен светога. Када је већ наступило вече, пошто је свима много говорио и пошто је завршио реч онима који су седели с њим, затим је по обичају ушао у келију, обавивши уобичајено псалмопојање и молитве, прилегао је на кревет. Четвртога часа код њега је настао обичан бол. Позвао је једног од братије који је спавао поред његове келије, обавестио га је о боловима као и сабрану братију. Провевши дан у наступајућим боловима, следећег дана је позвао све присутне и изговорио узвишене речи. Какве су то речи? Такве речи које он није престајао да напомиње и ноћу и дању. Ево одабраних места: „Браћо, ово је општа чаша коју су испили наши оци. Њу радо испијам и ја и одлазим мојим оцима. Пазите на завештање које сам вам завештао. Веру вашу чувајте непоколебивом, а живот непорочним. Ништа више немам вам рећи, већ сам вам све потребно наговестио, и пре сам вас научио.“

Овај син мира и љубави додао је и следеће: „Владики нашем и архијереју предајте це-

καὶ τοῖς ἐν τῷ ὑπέρ τῆς πίστεως ἀγῶνι συγκεκοπιακόσι ἡμῖν, μικροῖς τε καὶ μεγάλοις.» Ἄλλ' εὖγε τῆς μακαρίας ἐκείνης καὶ φιλαρέτου ψυχῆς, ἣτις οὐδὲ ἐπ' αὐτῆς τῆς ὥρας ἕτερόν τι ἢ ἐμελέτα, ἢ ἠγωνίζετο, ἢ μόνον τῷ Θεῷ ἀρέσαι, καὶ Θεὸν δοξάσαι. Ἀμελεῖ ἐρωτηθεὶς παρὰ τῆς ταπεινώσεως ἡμῶν περὶ τῶν ἐν ἐπιτιμίαις ὄντων ἀδελφῶν, ἢ καὶ ξένων, τι ἂν κελεύοι ἀπεκρίθη ὁ ὄντως φιλοσυμπαθῆς καὶ Χριστομίμητος ἱατρός· Ὁ Κύριος συγχωρήσει πᾶσιν, ἐπενεγκῶν πρὸς πίστωσιν, ὁ ὡς ἀληθῶς ἀξιόπιστος, καὶ τὴν τοῦ Θεοῦ διὰ τοῦ θεράποντος αὐτοῦ Μωϋσέως διαταγὴν· καὶ ἐκ τρίτου κατασφραγίσας, ἐπηύξατο εἰπὼν· Ὁ Κύριος τῆς εἰρήνης ἔσται μετὰ τοῦ πνεύματος ὑμῶν· καὶ ἀσπασάμενος τοὺς παρόντας ἅπαντας, διέμεινεν οὕτως. Καὶ τὴν αὐτὴν διαδίδεται ἢ ἀκοή, καὶ παραγίνεται λαοῦ πλήθος οὐκ ὀλίγον. Καὶ οὕτω δισημερεύσας, ἕκαστον τῶν ἐρχομένων, καὶ κατασφραγίζων, καὶ εὐλογῶν, καὶ κατασπαζομενος, καὶ ἡρέμα προσφθεγγόμενος, καὶ ἐπευχόμενος ὁ τρισμακάριος, ἀπέλυεν ἐν εἰρήνῃ, ἐκάστῳ μνήμης ἄξιον καὶ σωτηρίας ἀφόδιον καταλιμπάνων.

Καὶ τῇ Κυριακῇ ἐν ἣ ἡ μνήμη ἐξετελεῖτο τοῦ μεγάλου μάρτορος μηνᾶ, ἐψαλκῶς τὰ συνήθη· εἶθ' οὕτως μετασχὼν τῶν ἀγιασμάτων τῶν ζωοποιῶν ἐκείνων, καὶ κατὰ τὸ εἰωθὸς ἐπαλειψάμενος καὶ κατασφραγισάμενος, ἐψοῦ τὰς χεῖρας ἄρας, καὶ προσευξάμενος

лив мира и части, а такође и осталим оцима – светитељима и свештеницима Христовим, исповедницима, изгнаним Господа ради и свој браћи, пријатељима и знанима који су се у подвизима вере потрудили с нама, великим и малим.“ О, како је блажена и доброљубива ова душа која и у том часу ни о чему другом није мислила, и ни у чему другом се није подвизавала, већ о томе како ће Богу угодити и Њега прославити. И, када га је наша смртност запитала, шта он заповеда за онога ко је под епитимијом – братија и световњаци, одговорио је овај састрадални и христоподражателни лекар: „Нека Господ свима опрости“, при томе је овај заиста вере достојан муж навео уверљиве и, преко Мојсија слуге Његовог, достојне речи. На себе је три пута ставио крсно знамење, помолио се, рекавши: „Бог мира нека пребива са духом вашим.“ И пољубивши све присутне, остао је тако. О овоме се пронео глас и сабрало се не мало мноштво. У наредна два дана он је знаменовао и благосиљао све, и целивао, и мало говорећи отпуштао је оставивши свакоме достојан знак спасења и сећања о свом одласку.

У недељу када је вршен спомен Великомученика Мине, отпојавши по обичају псалме и причестивши се Светим и животворним тајнама, и по обичају, будући помазан и знаменован,

περὶ ὧραν ἕκτην αἰσθόμενος ἑαυτοῦ ἡσθηνηκός, προστάσσει ἡρέμα κηραψίαν γενέσθαι κἀνταῦθα προσᾶπαντάλλομεν τῇ ψαλμωδίᾳ καὶ ἐν τῷ στίχῳ, ἐν ᾧ γησιν, Εἰς τὸν αἰῶνα οὐ μὴ ἐπιλαθῶμαι τῶν δικαιωμάτων σου, ὅτι ἐν αὐτοῖς ἔζησάς με, ἐνδιατριβόντων, παρέδωκε τὴν μακαρίαν καὶ καθαρὰν αὐτοῦ ψυχὴν τοῖς ἀγίοις ἀγγέλοις. Οὕτω μὲν οὖν ὡς ἐν συντομία ἢ τοῦ τρισμάκαρος κοίμησις, καὶ τοῦ ἀθλητικοῦ δρόμου τὸ πέρας· καὶ αὕτη ἢ τῶν πολλῶν ἀγώνων, καὶ πόνων, καὶ ἰδρώτων εἰς αἰῶνα αἰῶνος κατάπαυσις.

Ἄλλ' ὦ, πῶς ὑμῖν ἀδακρυτὶ τὰ ἐξῆς ὑπ' ὄψιν ἀγάγω, πυροπολούμενος τοῖς λογισμοῖς, καὶ οἰονεὶ ἐξεστηκῶς τῇ καρδίᾳ; Καὶ μοι δότε μικρὸν ἐνδιατρίψαι τῷ δηγήματι. Ἐκεῖτο οὖν ὁ τρισμάκαρος (καλὸν γὰρ μὴδὲ τοῦτο παραδραμεῖν, ὥσπερ τι ξένον θέαμα), αἰδέσιμος τῇ ὄψει, ἀγγελοειδῆς τῷ σχήματι, τῆς ἐνδημησάσης πρὸς Κύριον ψυχῆς ὥσπερ τινὰς φωτεινοὺς ἀκτῖνας ἐναπομαξαμένης τῷ ἱερῷ σώματι, μεθ' οὗ καὶ ἐφ' ᾧ λελάτρευκε τῇ ἀγίᾳ Τριάδι. Προστέθειται ἐξαπίνης τοῖς προλαβοῦσι πλῆθος ἕτερον, ὁμοῦ μὲν μοναστῶν, ὁμοῦ δὲ καὶ μιγάδων· πολλοὶ ὅτι μάλιστα, καὶ τῶν ἐξόχων, μεθ' ὧν καὶ ἱεράρχαι, καὶ ἱερεῖς, ἐπιφερόμενος ἕκαστος τὰ τῆς μακαρίας ἐκείνης κηδείας καὶ ταφῆς ἀρμοδιᾶ· οἱ μὲν κηροὺς ἐξάσπρους καὶ πολυτίμους· ὁ δὲ, σινδόνα πεποικιλμένην· ἕτερος καταπέτασμα περιπόρφυρον· καὶ ἄλλοι σκευὴ ἄργυρᾶ, καὶ

подигао је руке увис, молио се и око шестог часа осетио је у себи слабост, кротко је заповедио да се упале свеће. Ми смо затим почели псалмопојање. Када смо стигли до стиха у којем се говори: „*Зайовестии твоје нећу забораவிши до века, јер ме њима оживљаиш*“ (Пс. 119, 93), и он је предао своју блажену и пречисту душу Светим анђелима. Тако је било, укратко говорећи, уснуће блаженога и граница његовог подвижничког пута и упокојење од многих подвига, знојења и трудова.

Али, како ћу без суза изнети вашој пажњи, распаљујући се мислима и као да пребивам у иступљењу срца? Али, дозволите ми да мало продужим казивање. Лежао је овај преблагени (добро је да се ово не прескочи као чудан призор), достојног изгледа, ликом подобан анђелима (ἀγγελοειδῆς τῷ σχήματι), душа која одлази Богу као светлосним зрацима ознаменована на његовом свештеном телу, с којим и у којем је он служио Светој Тројници. Неочекивано к придошлим посетиоцима присајединила се друга група, делом од монаха, делом помешана. Многи од њих су били управитељи, неки су били и јерарси, и свештеници, и свако је доносио потребно за погреб блаженог на гроб. Једни беле и драгоцене свеће, други – рашивене плаштанице, неки пурпурне завесе, други сребрне

χρυσάργυρα, καὶ ἠλεκτριώδη καὶ οἱ μὲν ἀρώματα, καὶ θυμιάματα, καὶ ἄλλος ἄλλο, καὶ ἕτερος ἕτερον, ἵνα μὴ μακρηγοῶ. Πάντες δ' οὖν ὅμως πίστει σπεύδοντες ἄξιον μνήμης τῷ ἱερῷ λειψάνῳ προσοῖσαι, καὶ τῷ τιμίῳ τάφῳ ἐπαποθέσθαι.

Γέγονε δὲ χειμῶν κατὰ τὸ νυχθήμερον ἐκεῖνο σφοδρὸς, ὡς πάλαι ἐπὶ τοῦ μεγάλου Πέτρου Ἀλεξανδρείας. Καὶ ἦν ἰδεῖν ὑπερφυῆς τὸ γενόμενον. Πάντες γὰρ κατεφρόνησαν καὶ θαλάσσης, καὶ ἀέρος, καὶ ἐπικλύσεως ποταμῶν, καὶ πειρασμοῦ τῶν κρατούντων, καὶ εἶ τινος ἄλλου, δεύτερα πάντα ἠγησάμενοι. Ἀλλὰ καὶ δοῦλοι δεσποτῶν θεραπείαν, καὶ γεηπόνοι τὴν ἐργασίαν, καὶ ἐπίτροποι τὴν ἐπιστάσιαν, καὶ πλωτῆρες καὶ ἔμποροι τὴν ἐμπορίαν, καὶ ὀδίται οἰκειάν ὁδὸν καὶ περιεκέχυντο, εἰς αὐτὸν ὡς εἰς ἱερὸν κειμήλιον ἀποβλέποντες, ἢ μᾶλλον οἰκειότερον εἰπεῖν, ὡς ἔμπνουν καὶ φωνεῖν δυνάμενον.

Καὶ οὕτω οὖν ψαλμωδίαις καὶ φωταψίαις ταῖς καθηκούσαις, παννυχίσι τε καὶ ἐπικλήσεσι ἱεραῖς, τῇ ἐξῆς κατὰ τὸ σῆθηδες λειτουργήσαντες, περὶ ὥραν πέμπτην παρεδόθη τῷ ἱερῷ τάφῳ, ἦτοι γλωσσοκόμῳ, ἀνὴρ ἀκαματι, οὐδ' οὐ μὴν ἀπονητι, διὰ τὸ ἐπιπεπτωκέναι τὸ τοῦ λαοῦ πλήθος, ἄρα τι τῶν ἱερῶν ἐνταφίῳ, ἢ τοῦ τιμίου λειψάνου. Παραδόθη δ' οὖν ὅμως, καὶ ἀπετέθη ἐν τῷ οἰκείῳ δωματίῳ, καθ' ὃν τόπον εἰώθει ὁ τρισμακάριος τὰς ἱεράς γράφειν Βίβλους, καὶ λειτουργεῖν Κυρίῳ.

посуде, неки златне са сребром и од електра (– легура од злата и сребра), други мирисе и тамјан, и да не би одуговлачио реч, један једно, други друго. А сви су с вером журили да принесу светим моштима нешто достојно спомена и приложе часном гробу (τιμίῳ τάφῳ).

Следећег дана и ноћи уследила је бура, као при погребу Светог Петра. И било је могуће видети натприродно догађање. Сви су занемарили и море, и ветрове, и изливање река, и искушења од власти, и све остало су сматрали за другостепено. И слуге су презреле служење господара, и земљорадници своје послове, и управитељи своје служење, и морепловци и трговци – трговину, путници – своје путовање. Сви су се сакупили око њега, гледајући на њега као на свештену ризницу, како би боље рекли, као на онога који може да дише и говори.

И тако, следећег дана по уставу је одслужена с одговарајућим псалмопојањима и упаљеним светиљкама, са одговарајућим панихидама и свештеним призивањима, у пети час предали смо га свештеном гробу, другачије говорећи – гробници, и не без тешкоће и не без туге, затим је била навала мноштва народа како би узели нешто свештених погребних одежди, или од свештених моштију (τιμίου λειψάνου). И тако је он био погребен и поло-

Τοῦτο γὰρ ἦν αὐτῷ ἀποστολικῶς, καὶ μετὰ διωκτικὴν κάκωσιν καὶ γῆρας, ἐργόχειρον. Καί γε προσετέθη ὁ Πατὴρ τοῖς Πατράσιν· ὁ ἱερεὺς τοῖς ἱεράρχαις, καὶ πρὸ τῆς χρίσεως· ὁ ὁμολογητὴς τοῖς ὁμολογηταῖς· τοῖς μάρτυσιν, ὁ προαιρετικὸς μάρτυς· ὁ διδάσκαλος τοῖς διδασκάλοις· τοῖς κήρυξι, ἢ ηγεάλῃ τῆς ἀληθείας σάλπιγξ. Προσθεῖν δ' ἂν καὶ ταῦτα· ὁ ἐγκρατὴς τοῖς ἐγκρατέσιν, ὁ ἀγνὸς τοῖς φιλάγνοις, ὁ φιλόξενος τοῖς φιλοξένοις· ὁ μέτριος, τοῖς μετρίοφροσιν· Ἄπαντα τοῖς πᾶσιν εὖ γεγονῶς, καθ' ὅσον οἶόν τε θεοπρεπῶς, ἵνα τοὺς πάντας, ἢ τοὺς πλείονας σώσῃ, ἀποστολικοῖς κατορθώμασιν ἐπερειδόμενος. Καὶ νῦν αὐτὸς μὲν, ἀποστολικὸν ἐκτετελεκῶς δρόμον, ἔστιν οὐρανοὺς ἐμβατεύων, καὶ ἀγγέλων συμπανηγυρίζων χορείαις, Ἐν τόπῳ σκηνῆς θαυμαστῆς, ἐν ἡχῶ ἐορταζόντων, ἐν Κυρίῳ ἀπολαύων τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν· κάκειθεν ἡμᾶς ἐποπτεύων ἴλεως, τὰς ὑπὲρ ἡμῶν τῶν ταπεινῶν λιτὰς τῷ Κυρίῳ προσφέρει θερμότερον. Ἡμεῖς δὲ οἱ ταπελοι, τῇ μὲν ἐλπίδι μεταβαλλόμενοι, φέρωμεν εὐχαρίστως τὸ λυπηρὸν, τὴν ἀοίδιμον ἐκείνην φθεγγόμενοι φωνήν· Ὁ Κύριος ἔδωκεν, ὁ Κύριος ἀφείλετο· ὡς τῷ Κυρίῳ ἔδοξεν, οὕτω καὶ ἐγένετο. Εἴ τι γὰρ γέγονε, θελήματι Κυρίου γέγονε τοῦ συμφερόντως πάντα οἰκονομοῦντος· Τῷ δὲ βουλήματι αὐτοῦ, ὡς φησιν ὁ θεῖος Ἀπόστολος, τίς ἀνθέστηκε; Πλὴν ὅτι καὶ τὸ τῆς φύσεως πανθάνομεν, καὶ ὀφρατικῶς ἀποδουρόμενοι, τὸν ὡς ἀληθῶς, καὶ φιλόθεον, καὶ φιλότεκνον

жен у своје пребивалиште на том месту где је овај блажени имао обичај да преписује свештене књиге и савшава службу Господу. То је била његова рукотворина коју је он апостолски сачинио после изгнанства и у старости. Придружио се отац оцима, свештеник свештеноначалницима и пре помазања, исповедник исповедницима, к мученицима – изабрани мученик, учитељ к учитељима, велика труба истине – к проповедницима. Додајем и следеће: придружио се уздржљивац к умереним, чисти к онима који воле чистоту, гостољубац к гостољубцима, смирени – к смиреномудрим. Богоподобно је он постао свима све, колико је могуће, како би спасао ако не све, него многе, орошен апостолским подвизица. И сада, завршивши апостолски пут он улази у сама небеса и заједно слави са ликовима анђела, „у мести чудесне скиније, у иласу оних који иразнују“ (Пс. 41, 5), наслађујући се вечних блага у Господу. И гледајући нас отуда он још усрдније приноси Господу молитве за нас смирене. А ми, смирени утврђени у нади, да поднесемо благодарно ову тугу, приносећи овај достохвални глас: „Бој је дао, Бој је узео. Како је Господу угодно, шако је и било“ (Јов. 1, 21).

Ето, све што се десило, било је по вољи Господњој, Који промишља добро о свему. „А во-

Πατέρα διεξερχόμεθα· καὶ γε μάλιστα ὄρώντες καθεκάστην, καθάπερ πετηνοὺς τοὺς ἀδελφοὺς ἡμῶν ἄλλους ἀλλαχόθεν, τοὺς μὲν ἀγγύθεν, τοὺς δὲ πόρρωθεν προστρέχοντας τῷ πατρικῷ τάφῳ, ἀμειδίς τῷ προσώπῳ, ἐρικνωμένους, ἀύχητους, δακρυρρόουοντας, συστρεφομένους, καὶ ἐκ βάθους ποτνωμένους· ὡς καὶ ἐξ αὐτῆς ὄψεως γνωρίζεσθαι πᾶσι τὸν τρόπον· ἀλλὰ μὴν καὶ ἑτέρους πλείονας τῶν πατρικῶν ἀπολελαυκότων εὐεργεσιῶν κατ' ἀμφότερα. Ὑμεῖς δὲ, ὦ μακαριώτατοι, τὰ ἴσα εἰ καὶ πλείονα εἴποιτε, ὡς ἀπολειφθέντες καὶ τῆς ἐπὶ τῇ μεταστάσει τοῦ παμμάρκαρος αὐτοψίας, καὶ ἀποκλαιόμενοι, καὶ ἀποδυρόμενοι. Ἀλλ' οὖν διὰ τῶν ἀκουσθέντων, καὶ ἐλπίζομένων παρηγορήσητε καὶ ἀναψύξατε, καὶ πρὸς τὸ ἐξῆς ἔχεσθε τοῦ καλοῦ ὑμῶν δρόμου ἀνολιγώρως· εὐχόμενοι καὶ ὑπὲρ τῆς ταπεινώσεως ἡμῶν ἀδιαλείπτως, ἐπεὶ καὶ ἡμεῖς ὑπὲρ τῆς τιμιότητος ὑμῶν, εἰ καὶ τολμηρῶς. Πᾶσαν ὑμῶν τὴν συνοδίαν μετὰ καὶ τῶν λοιπῶν ἀδελφικῶς προσαγορεύομεν δι' ὑμῶν. Οἱ συν ἡμῖν, πλείστα προσαγορεύουσι τὴν ἀγιωσύνην ἑμῶν.

љи Њеївој“, то говори божански Апостол, „ко ће се суїроїсїави-ши?“ (Рим. 9, 19). Исто тако, потчинимо се законима природе и, ридајући као сироти, приповедајмо о богољубивом и човекољубивом оцу. И ето, ми видимо свакога дана како, подобно птицама, устремљено слећу к очинском гробу разна братија наша из различитих места: једни изблиза, други издалека, тужна лица, растужени, плачући, потиштени, и уздишући из дубине душе, тако да се њихово стање препознаје са самог лица. Али, и многи други су се насладили очевим доброчинствима. А ви, најблаженији, кажете то и више, како сте лишени созерцања након његовог блаженог представљања, плачући и ридајући. Али, утешите се и охрабрите се од тога што сте ви слушали и од тога што се надате и даље мужаствено савршавајте ваш прекрасни пут, непрекидно се молећи за наше смирење, као и ми за вас. Преко вас братски поздрављамо све ваше сабрање заједно са осталима. Који су са нама, веома поздрављају вашу светињу.

Напомене:

¹ О Преподобном Навкратију није сачувано много података. Зна се да је био монах манастира Студион у Цариграду и један од ученика Преподобног Теодора Студита. Као ревносни подвижник био је од велике помоћи Светом Теодору, био је иконом манастира, што је

веома важно и поверљиво монашко послушање у једном општежителном манастиру какав је био манастир Студион. Заједно са Преподобним Теодором и осталим монасима студитима, Навкратије је много пропатио од иконобораца у другој иконоборачкој кризи. Више година био је игуман манастира Студион у Цариграду. У време цара Лава V Јерменина 815. године, заједно са својим игуманом Теодором нашао се у прогонству. Године 821. вратили су се из изгнанства, али је Навкратије све време живео поред Светог Теодора и помагао му у последњим годинама живота. *Окружна посланица* коју доносимо у преводу са грчког језика упућена је, пре свега, монасима студитима, од којих су неки још увек били у прогонству из којег се никада нису ни вратили. Своју сабраћу обавештава о последњим данима овоземаљског живота њиховог заједничког духовног оца. Ова *Посланица* као историјски извор је драгоцене јер употпуњава житије Преподобног Теодора Студита, великог богослова, духовника, писца и подвижника.

² Од Преподобног Теодора Студита у преводу на српски језик постоји:

– Треће побијање иконобораца, прев. З. Ђуровић, *Саборности* 1–2, 1998, стр. 4–27.

– Писмо Платону своме духовном оцу о поштовању икона, прев. са грчког јеромонах Атанасије Јевтић, *Православље* 336, 1981; исто у, *Градац* 1982–1984, Чачак 1988, стр. 29–31.

– Беседа на Велики Петак, Беседа на Крстовдан, прев. Д. Марић, *Анџолоџија*, Београд 1957, стр. 54–57.

– О силаску Светог Духа“, прев. Н., *Светиштора* 104–105, 2001, стр. 8.

– О томе да не треба проводити празнике у пијанству и опијању, и о сећању на смрт, прев. са грчког Р. Поповић, *Каленић* 5, 2016, стр. 2.

*Превод са старосрпског:
Радомир В. Појовић*

Примљено: 20. 3. 2017.
Одобрено: 6. 4. 2017.